

De Wulp

INHOUD

- 3 Van de voorzitter
- 4 De heggenmus is minder braaf dan hij lijkt - *Wim Kooij*
- 7 Een onverwacht lintje - *Foeke Zeilstra*
- 8 Vogels van de Nederlandse Rode Lijst: de ringmus
Tom Loorij
- 10 Waar zijn ze gebleven? - Jacques van der Neut: Een leven lang vogels kijken - *Wim Kooij*
- 13 Inspectie ijsvogelbroedwanden
- 15 Trektellen op De Vulkaan in de jaren 50 - *Martin Lok*
- 16 CEL excursies
- 19 Vogelwandelingen op zondag 12 en 19 april in Clingendael
- 20 Waarom zoveel fitismannetjes alleen blijven - *Wim Kooij*
- 21 Moedwil of misverstand? - *Wim Kooij*
- 22 Vogelopvang De Wulp: Hollen of stilstaan
Sharon Lexmond
- 23 Ontmoeting met een brileindereend - *Martin Lok*
- 24 Veldwaarnemingen november-januari - *Wim Kooij*
- 29 Vier vroege vogelwandelingen in het Westduinpark
- 30 - MUS-tellers gevraagd voor Leidschenveen/Ypenburg
Tom Loorij
- Verenigingswinkel
- 31 Contact en Colofon

Welkom nieuwe leden!

I. van der Werff, Den Haag
L.H. Nelisse, Den Haag
J. Heemstra, Den Haag
J.G. de Wilt, Elst Ut
R. Wessels, Rijswijk
S. Naone van Kreeveld, Fremont CA
J.A. Leestemaker, Den Haag
M. van Wissen, Den Haag
J.H. Holman, Den Haag

E. Nadorp, Den Haag
Lieve van Cleef, Den Haag
S. Schootman, Den Haag
A. Bremmers, Den Haag
Arran van Noort, Den Haag
A.F. van Olphen, Den Haag
K. Scharroo, Den Haag
L. van Mouche, Den Haag
A. Kroeze, Den Haag

R. van de Kolk, Den Haag
C.A. Groenendaal, Nootdorp
M.M. Cluitmans, Den Haag
E.G.M. van Osnabrugge, Den Haag
H. Penninga, Den Haag
D. Overkamp, Den Haag
G.M.A. de Rouw, Den Haag
R. D'Andolfi, Den Haag
B. Bresser, Den Haag

Foto cover: Wintertaling - Gefotografeerd door Boudewijn Schreiner.

In de winter van 2009 trof ik dit mannetje wintertaling aan op het ijs van de Tankgracht bij het Henk van Dongen vogelrustgebied.

Van de voorzitter

De 57^e jaargang en het begin van onze tweede eeuw...

U heeft de eerste Wulp van het honderdeerste jaar van de Haagse Vogelbescherming in handen. En deze Wulp is de eerste van de 57^e jaargang van ons verenigingsblad. Het blad groeide in de loop van de jaren uit van stencil tot een vogelmagazine van allure. Dit keer vindt u artikelen over de (niet zo brave) heggenmus, 17 door de CEL georganiseerde excursies, een interview met goed old Jacques van der Neut en een verhaal over het onfortuinlijke lot van de huismussenkolonie op Den Haag CS. Ook vindt u aankondigingen van vogelwandelingen in het Westduinpark en in Clingendael – Oosterbeek in april. Bij beide initiatieven zijn ook niet-leden welkom.

In september kregen we als verjaarscadeau de Koninklijke Erepennig uit handen van onze burgemeester Jan van Zanen. Eind 2025 volgde erkenning uit politiek Den Haag. In december ontving de HVB het 'groene lintje' van Groen-Links, een blijk van waardering voor onze jarenlange inspanning voor de vogels en hun leefomgeving. U leest erover in deze Wulp. Van het ijsvogelbroedwand front is te melden dat nummer 6 deze maand in Voorburg wordt opgeleverd. We denken na over de bouw van nummer 7 en 8 na het broedseizoen.

Eerder deze maand had de cie Veldwerk een inspirerende ontmoeting met twee groen-ambtenaren van de gemeente Den Haag en twee flora- en fauna-adviseurs. Waar? In het meest recent in gebruik genomen vogelrustgebied Groendael aan de Else Mauhslaan. Doel was het opstellen van een beheerplan. We bespraken ook de uitbreiding van het rustgebied richting Wassenaar. Dat idee viel in goede aarde bij de vertegenwoordigers van de gemeente Den Haag. Ook staat men open voor suggesties voor meer vogelrustgebieden in de Haagse groenge-

bieden. Het sluit aan bij de door de gemeenteraad aanvaarde Nota Stadsnatuur.

Over de Stadsvogelatlas valt te melden dat er met enthousiasme en professionaliteit aan wordt gewerkt, maar – zo stellen de auteurs - kwaliteit kost tijd. Ik waag me niet meer aan een verwachte verschijningsdatum. Dat geldt niet voor de website van de HVB. Daar is de situatie dat het creatieve ontwerp klaar is en het technische deel ofwel 'de achterkant' van de site ook. In de komende weken wordt bepaald welke informatie van de oude naar de nieuwe site overgaat. Bijzonder is de link naar Waarneming.nl met continue geactualiseerde meldingen uit onze regio. Naar verwachting gaat de nieuwe site in de komende weken online.

Verder vraag ik uw aandacht voor de algemene ledenvergadering op donderdagavond 16 april. Die vindt plaats in De Stal, het gebouw van ATV Eigen Arbeid. Zoals u in de brief die is bijgesloten bij de Wulp en het Jaarverslag 2025 kunt lezen, zijn er vier bestuursleden die tegen hun maximale bestuursperiode aanzitten. Tot op heden hebben zich formeel geen opvolgers gemeld, wel zijn we in gesprek met kandidaten. De betrokken bestuursleden zijn Rob de Jong, Jeroen Melcherts, John Woudstra en Fris IJzendoorn. Ze hebben aangegeven dat ze bereid zijn te verlengen in afwachting van opvolgers. Ik ondersteun hun kandidatuur van harte. We zullen u dan ook voorstellen om hen voor een periode van nog eens drie jaar te benoemen. De HVB-statuten sluiten dit niet uit. Ik hoop velen van u te ontmoeten op de alv van donderdag 16 april in De Stal.

Foeke Zeilstra
voorzitter HVB

De heggenmus is minder braaf dan hij lijkt

Tekst: Wim Kooij

De heggenmus is na de jaarwisseling een van de allereerste zangvogels die zijn wijsje ten gehore brengt. Doorgaans al in januari, wanneer de winter zich van zijn meest rauwe kant laat zien, claimt het mannetje zijn territorium en zet het een onvermoeibare zangcampagne in om vrouwtjes te lokken. In een landschap dat nog kaal is, zonder blad aan struiken en bomen en met nauwelijks andere vogelstemmen, draagt zijn fijne, zilverachtige zang dan opvallend ver. Een korte, snelle reeks van hoge fluittonen wordt gelijkmatig en zonder duidelijke climax voorgedragen. De zang mist de uitbundigheid van merel of zanglijster, is minder schel dan de winterkoning en mist de warmte van de roodborst, maar valt wel op door zijn ingetogen precisie. De heggenmus is niet mijn favoriete zanger, maar juist in de stille winter geeft zijn bescheiden fragiele lied kleur aan de dag. Elke zilveren toon lijkt bovendien even te blijven hangen, alsof hij voorzichtig lonkt naar aandacht. Het klinkt kwetsbaar en vastberaden tegelijk. In het winterse decor is het eenvoudige lied een bescheiden teken van leven, een vooruitwijzing naar de lente. Zelfs op de koudste ochtend in meer dan een jaar, zondag 11 januari, gevoelstemperatuur -12, zong er in de schemering eentje voor mijn Haagse huisdeur terwijl ik bibberend met vuilniszakken naar de container liep.

Heggenmus en flowerpower

Dat vroege zingen is allesbehalve toeval. Het vervult een duidelijke functie bij de vorming en verdediging van territoria in een periode waarin de vegetatie nog schaars is en de concurrentie gering. Wie vroeg begint, heeft letterlijk en figuurlijk meer ruimte. Tegelijkertijd hangt deze zangdrift nauw samen met het opmerkelijk complexe voortplantingssysteem van de heggenmus. Omdat relaties flexibel zijn en mannetjes en vrouwtjes in wisselende combinaties met elkaar omgaan, loont het om zo vroeg mogelijk zichtbaar en ook hoorbaar aanwezig te zijn. Zang is daarbij niet alleen een territoriale aankondiging, maar ook een sociaal signaal binnen het netwerk van potentiële partners. Ecologie en liefdesleven grijpen hier naadloos in elkaar. Wie het sociale leven van de heggenmus van dichtbij bekijkt, kan moeilijk om de vergelijking met de flowerpowercultuur van de jaren zestig heen. Vaste rolpatronen en strakke relatieafspraken passen deze onopvallende vogel slecht. Mannetjes hebben vaak meerdere vrouwtjes, maar de vrouwtjes laten zich minstens zo weinig vastpinnen. Ze onderhouden geregeld en met zichtbaar genoeg contacten met verschillende mannetjes. Monogamie, polyandrie en polygamie bestaan vreedzaam naast elkaar, terwijl de steeds wisselende combinaties van mannetjes en vrouwtjes hetzelfde territorium delen.

Overspel is in dit systeem geen moreel beladen begrip, maar een alledaagse realiteit. Het mannetje heeft zijn kop nog niet omgedraaid of het vrouwtje ontvangt al bezoek van de buurman. En als mevrouw even afwezig is, staat de buurvrouw klaar voor wat speels contact met mijnheer. In deze vrije liefdescultuur is zang het belangrijkste visitekaartje: wie vroeg begint en veel zingt, vergroot zijn kansen in de complexe wereld van partnerbindingen. Zo blijkt de heggenmus, onder zijn grijsbruine veren en schuchtere uiterlijk, een verrassend progressieve vogel – een kleine, gevleugelde ambassadeur van vrije liefde, sociale flexibiliteit en een leven zonder hokjes, helemaal dus in de geest van flowerpower.

Ook als het gaat om de taakverdeling rond de jongen wijkt de heggenmus duidelijk af van het klassieke gezinsmodel. De zorg voor het nageslacht is vaak een gezamenlijke aangelegenheid, waarbij naast het ouderpaar soms ook een extra mannetje meedoet met voeren. Die gedeelde verantwoordelijkheid klinkt efficiënt, maar pakt in de praktijk niet altijd gunstig uit. Wanneer meerdere volwassen vogels gelijktijdig bij het nest verschijnen, ontbreekt soms de onderlinge afstemming en raakt het voederen verstoord. De aanvoer van voedsel verloopt dan minder soepel, waardoor de jongen uiteindelijk minder te verorberen krijgen dan in een eenvoudiger gezinssituatie.¹ Zo laat de heg-

¹ Burke, T., Davies, N. B., Bruford, M. W., & Hatchwell, B. J. (1989). *Parental care and mating behaviour of polyandrous dunnocks *Prunella modularis* related to paternity by DNA fingerprinting*. *Nature*, 338, 249–251. <https://doi.org/10.1038/338249a0>

Wat helpt heggenmussen?

- ☆ **Behoud en aanleg van hagen en struiken met variatie in hoogte**
- ☆ **Minder frequente snoei van struikgewas**
- ☆ **Laat blad en takken deels liggen als schuil- en voedselplek**
- ☆ **Stimuleer insectenrijkdom door terughoudend gebruik van bestrijdingsmiddelen**

genmus zien dat extra hulp niet automatisch leidt tot betere zorg of een hogere overlevingskans van het nageslacht.

Het voorgaande werpt een wat ander licht op dat schuchter ogende vogeltje dat veelal aandoenlijk en wat moeizaam scharrelt tussen bladeren en struiken. Zijn compacte lichaam en korte pootjes geven hem een stijf, houten looppatroon, maar dat maakt hem juist geschikt om voorzichtig door dicht struikgewas te manoeuvreren. Tussen takjes, losse bladeren en rommelige ondergroei zet hij elke stap zorgvuldig. Vloeiend lopen is ondergeschikt; behendig laverend tussen schuilplaatsen vindt hij wat hij zoekt: voedsel.

Achteruitgang in cijfers

Vooraf op plekken met oude hagen, dichte struiklagen en rommelige overgangen tussen gazon en bosrand is zijn lied vaak te horen. Ook dit vroege voorjaar weer. Maar er is in onze omgeving toch sprake van een niet helemaal geruststellende ontwikkeling. Lang was de heggenmus een algemene, tot weinig zorgstemmende broedvogel, maar recente gegevens laten een lichte, maar aanhoudende achteruitgang zien. Landelijk zijn de aantallen sinds begin jaren 90 met ongeveer 15% afgenomen, waarna ze de afgelopen twaalf jaar vrijwel stabiel bleven. Het totale aantal broedparen wordt momenteel geschat op ongeveer 175.000 tot 225.000. De trends verschillen echter sterk per regio en leefgebied. Het sterkst is de daling in de bebouwde kom, waar de heggenmus sinds 1990 met zo'n 40%

is afgenomen en waar de afname bovendien nog verder doorzet. Deze ontwikkeling lijkt samen te vallen met veranderingen in het stedelijk groen: heggen en struiken verdwijnen uit tuinen, waardoor geschikte nest- en schuilplekken schaars worden. Eerder profiteerde de heggenmus van de stadsuitbreiding en nieuwbouw met tuintjes, maar toenemende verstening bedreigt het leefgebied, waardoor veel tuinen opnieuw ongeschikt worden. Sinds de eeuwwisseling zijn de aantallen dan ook sterk afgenomen in stadsrandgebieden zoals De Uithof, het Wilhelminapark en de Hoekpolder. In Sorghvliet en De Voorden is de heggenmus zelfs volledig verdwenen, terwijl in Clingendael en Arendsdorp/Oostduin de aantallen tot een minimum zijn gezakt. Onze duinen laten ten aanzien van de heggenmus een wisselend beeld zien. In Meijndel bijvoorbeeld daalde het aantal broedparen van zes per kilometerblok in 1984 naar ongeveer twee tegenwoordig. In 2025 werden 293 territoria geteld, het op een na laagste aantal ooit. In het Westduinpark groeide daarentegen het aantal broedparen juist van 80 in 1984 naar 101 in het afgelopen jaar². Hoewel de heggenmus nog wijdverspreid is en de IUCN-status *Least Concern* heeft, weerspiegelt deze trend het bredere patroon van geleidelijke achteruitgang van struik- en tuinbroeders in Europa.

² van der Vliet, R., and V. van der Spek. 2025. *Westduinpark en Wapendal broedvogelkartering in 2025*. Ede: Unie van Bosgroepen.

Een onverwacht lintje

Tekst: Foeke Zeilstra

Een telefoontje op een winderige decemberdag in Clingendael. Onbekend nummer belde. Ik moest kiezen tussen de vogels en de mens. Toch maar aangenomen. In de verte een stem. Door de wind niet goed verstaanbaar. Of ik een lintje in ontvangst willen nemen dacht ik te horen. Ik ben geen Trump, dus dacht ik niet aan een persoonlijke decoratie. Leek me ook overdreven. Bovendien was het nog lang geen Koningsdag. 'Wacht', zei ik, 'ik loop even naar een rustig plekje, hier is te veel wind.' Een holle boom diende als telefooncel. Het bleek een medewerkster van GroenLinks. 'U bent jarig', stak ze van wal. Ik: 'nou dan bent u er vroeg bij, want dat is pas in juni.' Maar terwijl de boomklevers boven mijn hoofd hun commando's riepen, trok de communica-

tiemist op. GroenLinks Den Haag had besloten het 'groene lintje 2025' uit te reiken aan de 100-jarige Haagse Vogelbescherming. En of we konden afspreken. 'Natuurlijk, leuk, daar maken we wat van!' riep ik vanuit de holle boom.

En zo verzamelde zich op een frisse vrijdagmiddag in december een groepje HVB-leden bij de gloednieuwe ijsvogelbroedwand in Clingendael in afwachting van de politieke delegatie. Ook op lokaal niveau werken GroenLinks en de PvdA steeds meer samen. Dat bleek

toen in het kielzog van GL-fractievoorzitter Maarten de Vuyst zijn collega-fractievoorzitter Janneke Holman van de Partij van de Arbeid opdook. Janneke is enthousiast lid van de HVB en een groot dierenliefhebber. Maarten stak van wal, sprak warme woorden over het werk van de Haagse Vogelbescherming en reikte de versierselen en oorkonde uit aan ondergetekende. 'We hadden jullie al langer in het vizier, maar vonden het leuk het groene lintje aan te bieden in het jaar van jullie honderdste verjaardag'. Janneke hield zich discreet op de achtergrond, maar knikte instemmend terwijl ze multitaskend de boomklevers in de gaten hield.

Ons erelid Martin van de Reep gaf een korte uitleg over de ijsvogelbroedwand. Uiteraard was het HVB-bestuur goed vertegenwoordigd en als gasten ontvingen we twee bestuursleden van de Wijkvereniging Benoordenhout – beide ook HVB-lid – die de gelegenheid aangrepen om onder een drankje wat lobbywerk richting de gemeenteraad te verrichten.

En Maarten de Vuyst? Die wordt vast HVB-lid, want een paar dagen na de bijeenkomst kreeg ik een mailtje. 'Jullie hangen toch overal gierzwaluwnestkasten op? Zou dat ook waar ik woon kunnen?' Het enthousiasme spatte van het scherm, dus dat komt vast goed met dat lidmaatschap.

Vogels van de Nederlandse Rode Lijst

Tom Loorij

De ringmus

De ringmus stond nog niet op de Rode Lijst van 1994. Hij verscheen voor het eerst op de lijst van 2004 in de categorie 'gevoelig', de lichtste categorie. Ook in 2014 stond hij in dezelfde categorie op de Rode Lijst. Dat houdt meteen in dat de achteruitgang als broedvogel pas na 1994 optrad. Op de meest recente Rode Lijst, die van 2016, staat hij nog steeds te boek in dezelfde categorie.

Het aantal broedparen wordt door Sovon geschat op 25.000 tot 38.000.

In tegenstelling tot zijn naaste verwant, de huis-
mus, is de ringmus geen echte stadsvogel. Het
is een broedvogel van het kleinschalige boeren-
land. De intensivering van de landbouw is de
belangrijkste oorzaak van zijn achteruitgang en
de reden waarom de ringmus op de Rode Lijst
verscheen. Vooral in West-Nederland is hij erg
schaars geworden. Hij bevolkt daar eigenlijk
alleen maar stadsrandgebieden.

In het noordoosten van het land (Friesland,
Drenthe en delen van Overijssel) is hij nog
wel betrekkelijk algemeen. Ten opzichte van
de jaren 50 van de vorige eeuw is hij volgens
Sovon over het hele land bekeken met min-
stens driekwart in aantal afgenomen.

De ringmus is een uitgesproken zaadeter. Het
voedselaanbod in de huidige landbouw is echter
sterk afgenomen. De graanoogst wordt effici-
enter uitgevoerd, waardoor gemorste graan-
korrels schaars zijn geworden. Echte stoppel-
velden en zaadrijke onkruidstroken langs de
akkers verdwenen voor een groot deel. Deze
zijn niet alleen van belang als voedsel in de
vorm van zaden, maar ook voor de aanwezig-
heid van insecten. Met name in de broedtijd
staan namelijk ook insecten op het menu van
de ringmus. Die zijn nodig als eiwitbron voor
de opgroeiende jongen. De modernisering van
bedrijfsgebouwen in de landbouw heeft ook
het aanbod aan geschikte broedplaatsen sterk
verminderd.

Plaagmussen

In de jaren 50 van de vorige eeuw vond men in
China dat de ringmus een ware plaag was voor
de graanoogst. De bevolking werd door Mao
opgeroepen om op alle denkbare manieren
zoveel mogelijk ringmussen te verdelgen. Ruim
800.000 ringmussen werden het slachtoffer
en u begrijpt het al: het hielp natuurlijk niets.

Luguber zijn ook de verhalen over de inbeslag-
neming van miljoenen ringmussen in de haven
van Antwerpen eind vorige eeuw. Zij waren
bestemd voor consumptie in Italië. Op de
menukaart van luxe restaurants prijkten toen
schotels met gebraden ringmussen.

Ringmussen in de Haagse regio

De enige broedlocatie van ringmussen in de
Haagse regio, voorzover bekend, bevindt zich
aan de rand van Rijswijk bij de begraafplaats
Eikelenburg.

De laatste jaren broeden ringmussen daar in

een privétuin in Eikelenburg in nestkasten met jaarlijks ca. vijf à zes nesten. Toen de eigenaren in 2003 de woning betrokken, waren de ringmussen er al. Zij hebben daarna nestkasten opgehangen en in minstens 3 kasten hebben ringmussen gebroed. Ook op de beide volkstuincomplexen Tot Ons

Genoegen en Ons Ideaal er vlakbij werd in 2023 een territorium vastgesteld. Eind vorige eeuw broedden ringmussen ook in het duingebied van Meijndel. In 1990 zaten daar nog 25 paar. Daarna ging het aantal hard achteruit en het laatste broedgeval werd gemeld in 2003.

De ringmus op postzegels

De ringmus is op 37 postzegels van 28 landen afgebeeld. Een van de meest natuurgetrouwe afbeeldingen is ongetwijfeld die op een zegel van Turkije uit 2004 (afb. 1). En de echte vogelkenners zien ongetwijfeld meteen de knaap van een fout op die zegel: als wetenschappelijke naam staat namelijk vermeld “*Passer domesticus*”, de naam van de huismus!

In China is de ringmus ongeveer de ecologische vervanger van de huismus. Ringmussen waren daar ook een geliefd onderwerp van schilders. Hiroshige is de meest bekende (en beroemde) naam. En het aardige is dat een aantal van zijn schilderijen ook zijn vastgelegd op postzegels; natuurlijk de meeste op die van China en Taiwan, maar soms ook op zegels van andere landen zoals de Centraal-Afrikaanse Republiek. Dat zijn veelal heel langwerpige en smalle zegels (afb. 2). De tekenaars permitteerden zich wel de nodige vrijheden. Op sommige zegels zijn de ringmussen nauwelijks als zodanig herkenbaar.

Op een zegel van Estland uit 2001 (afb. 3) staat hij samen met een mannetje van de huismus afgebeeld. Dan kan je heel goed de verschillen in verenkleed zien. Bij de ringmus zijn overigens de geslachten gelijk; je kan dus niet aan het uiterlijk zien of je een mannetje of vrouwtje tegenover je hebt.

afbeelding 1

afbeelding 3

afbeelding 2

WAAR ZIJN ZE GEBLEVEN?

Een leven lang vogels kijken

Tekst: Wim Kooij - Foto's: Jacques van der Neut

Na Kees Tegelberg en Lex Querelle komen we in deze rubriek terecht bij **Jacques van der Neut**, een vogelaar die voor onze vereniging veel betekende als jeugdcommissielid in de jaren zeventig. Jacques behoort tot die zeldzame groep mensen die hun hele leven nauw verbonden is met de natuur. Niet alleen als toeschouwer, maar als iemand die die verbinding diepgaand heeft doorleefd. Daarnaast is Jacques een uitzonderlijk getalenteerd fotograaf. Hij heeft een scherp oog voor vogels, landschappen en ruimte en hoe dit harmonieert. Dit artikel dient ook als opwarmer. Later dit jaar, op 16 november neemt Jacques ons tijdens een lezing mee langs zijn vogelavonturen in binnen- en buitenland, met veel prachtige beelden en verhalen.

Er was een jonge slechtvalk uit het nest gevallen en die sleepte ik mee naar het kantoor van Staatsbosbeheer. De jonge vogel moest tenslotte regelmatig gevoerd worden.

.....

Mijn inzending voor de wedstrijd van National Geographic; in de mist foeragerende Grote zilverreiger.

Fotograferen

Soms voelde hij zich een boswachter met een camera, dan weer een fotograaf met het hart van een boswachter – twee rollen die bij hem naadloos in elkaar overlopen. Fotograferen kreeg Jacques met de paplepel ingegoten. Zijn vader werkte als fotograaf bij de Koninklijke Marine en nam hem als klein jongetje regelmatig mee naar zijn werk. Zo kwam Jacques aan boord van het vliegdekschip *Karel Doorman* en werd ook het toenmalig Marinevliegkamp Valkenburg bekend terrein. In het analoge tijdperk bracht hij talloze uren door in de doka. Daar ontwikkelde hij zijn gevoel voor beeld, geduld en precisie, allemaal kwaliteiten die de basis vormden voor Jacques' latere werk en zijn manier van kijken. Voor wat hij door de jaren heen op de gevoelige plaat vastlegde, bleef erkenning niet uit. Zo werd hij in 2022 genomineerd voor de National Geographic Publieksprijs met inzendingen in maar liefst drie categorieën: *dier*, *landschap* en *mens*. Zijn foto's tonen vaak de subtiele relatie tussen het dier en zijn natuurlijke leefomgeving.

Herinneringen aan de Haagse Vogelbescherming

Jacques wordt meteen enthousiast als zijn tijd – nu alweer 50 jaar geleden – bij de Haagse Vogelbescherming ter sprake komt. Hij vertelt: 'Begin jaren 70 maakte ik deel uit van de Jeugdcommissie. Samen met jongens als Jan van Duijvendijk, Rob Olivier, Rinus van Bree, Albert Pieters, Peter Meininger en Lex Querelle organiseerden we excursies in de omgeving van Den Haag. De Scheveningse Havenhoofden stonden meer dan eens op ons programma en in het Schoolmuseum in de Hemsterhuisstraat verzorgden we regelmatig lezingen over uiteenlopende onderwerpen. En dan ècht iets voor de 'oude sokken'; in die dagen maakte ik ook kennis met Ruud van der Toorn, die een vogelasiel ronde op het landgoed van de familie Ruijgrok aan de Westvlietweg in Leidschendam. Ik stond daar inééns oog in oog met Jan van

Genten, zeekoeten, alken en diverse soorten roofvogels. Machtig interessant vond ik dat. Later ging ik deelnemen aan de zogenaamde 'kavelellingen' in Meijendel. Daar kwam ik in contact met Henk van Dongen, Joop Ros, Adri Remeus en Jan P. Oppentocht. Ik telde daar toen kavel 52. Op je fietsje door nachtelijk Den Haag, langs het Vredespaleis, de Scheveningse gevangenis en de kenmerkende, plumpe watertoren aan het eind van de Pompstationsweg. Van de Haagse Duinwaterleiding kregen we toen een armband waarmee je door het terrein mocht lopen. In 'mijn' kavel noteerde ik de eerste broedgevallen van kokmeeuwen. Over meeuwen gesproken, er was toen ook een vrij intensieve bewaking van de meeuwenkolonie in de Kijfhoek en Bierlap. In een houten kot kon je toen in de duinen blijven overnachten. De familie Wanders (Harry, René en Eric) verbleef daar ook regelmatig. Inmiddels zijn in de duinen broedende meeuwen aardig opgeruimd door struinende vossen.'

Een leven lang Staatsbosbeheer

Jacques vervolgt: 'in 1975 moest ik in militaire dienst en in mei 1977 begon ik op het regionale kantoor van Staatsbosbeheer, in de Van Speijkstraat. Mijn loopbaan begon ik als dossiervormer op het archief in Den Haag. In die tijd leerde ik de nodige mensen kennen en maakte ik de stap naar het Haringvliet en Krammer-Volkerak, waar ik de nodige vaarpapieren haalde. Ik werd hulpschipper en reservaatbewaker op het Haringvliet.' In die periode verliet hij de jeugdcommissie van de HVB, waarna zijn jongere broer Richard zijn plek overnam. Bij het Krammer-Volkerak maakte hij een ingrijpende verandering mee. Met de ingebruikname van de Philipsdam verdween de enorme invloed van eb en vloed vrijwel volledig. Het water

Door het toelaten van rivierwater veranderde menig polderland in waterland.

De zeearend broedt sinds 2012 in de Biesbosch.

werd rustiger, zoeter, en het landschap begon langzaam van karakter te veranderen. Jacques zag hoe de eerste wilgen wortel schoten op de oevers en hoe de blauwborst zich vestigde in het nieuwe rietland.

Ontwikkelingen in de Biesbosch

Tijdens zijn werk op het Haringvliet hoorde Jacques dat er in de Biesbosch een boswachter werd gezocht. Dat bleek een perfect match te zijn want hij zou er maar liefst 38 jaar blijven! In het najaar van 2020 ging hij met pensioen. In die jaren zag hij het gebied ingrijpend veranderen en verbeteren. Waar het vroeger vooral draaide om geld verdienen en intensief gebruik, groeide het besef dat de Biesbosch een veel grotere betekenis heeft. Tegenwoordig houdt het gebied ons droog en veilig, terwijl de natuur er volop bloeit. Weilanden en akkers maakten plaats voor waterplassen vol leven. Volgens Jacques leeft bij veel mensen nog het beeld van rietsnijders en griendwerkers, maar die tijd is al lang voorbij. Nu krijgt de natuur echt de ruimte en is de afgelopen decennia nog eens uitgebreid met ruim 3.500 hectare.

De Biesbosch vervult een cruciale rol bij het opvangen van hoge waterstanden, onmisbaar in een tijd waarin overstromingen een steeds groter risico vormen. De grootschalige natuurontwikkelingsprojecten in de Biesbosch, die hun oorsprong vinden in de Deltawet Grote Rivieren, gingen gepaard met ingrijpend

grondverzet. De extreem hoge waterstanden van 1993 en 1995 brachten deze plannen in een stroomversnelling. Voor dijkverzwaringen waren grote hoeveelheden klei nodig, die onder meer werden gewonnen door het afgraven van landbouwpolders in en rond de Biesbosch. Zo ontstond in de afgelopen decennia ongeveer 3.500 hectare 'nieuwe' Biesboschnatuur.

De gegraven geulen en krekens zijn inmiddels in open verbinding gebracht met het omringende rivierwater, waardoor een dynamisch en waterrijk landschap ontstond. In deze krekens verblijven regelmatig purperreigers, kleine en grote zilverreigers, lepelaars en foeragerende visarenden. De terugkeer van soorten als porseleinhoen en sperwer benadrukt het nieuwe ecologische evenwicht. En dan is er natuurlijk – dat mag in dit stukje niet ontbreken – de aanwezigheid van de bever. Inmiddels herbergt de Biesbosch zo'n 400 van deze karakteristieke landschapsbouwers. In Dordtse stadsparken zijn inmiddels ook beversporen (zoals burchten, knaagsporen) te vinden. Het vogelkundig hoogtepunt volgde in 2012, toen zich voor het eerst een koppel zeearenden als broedvogel vestigde, gevolgd door de visarend in 2016. Jacques: 'Het mooiste is dat deze soorten nu vanzelf komen. Je richt het landschap in en de dierenwereld reageert spontaan. Dat zijn de

echte succesverhalen. Alles komt hier samen in het verbindende DNA van de Biesbosch: water!

Na zijn pensioen

Ook na zijn pensioen blijft Jacques scherp kijken en luisteren naar de vogels van de Biesbosch. In zijn rubriek *Van Nature* in het Algemeen Dagblad beschrijft hij hoe vogels geen anonieme soorten zijn, maar individuen met gedrag, karakter en soms zelfs drama. Zo kan een visarendennest volgens hem zomaar veranderen in 'een soap zonder weerga, alsof de natuur haar eigen verhaallijnen schrijft.' Hij wijst graag op successen en gelukkig heeft hij er nogal wat om op te reflecteren. De terugkeer van roofvogels stemt hem hoopvol: 'slechtvalken en zeearenden laten zien hoe veerkrachtig de natuur is als zij de ruimte krijgt.'

Tegelijk heeft hij oog voor het subtiele en het mysterieuze, zoals de roerdomp, waarvan de diepe roep dagenlang door het riet kan dragen. Ook weidevogels komen tot leven in zijn verhalen: grutto's met natte voeten, die juist dáár hun voedsel en kansen vinden. In Jacques' woorden worden vogels ambassadeurs van een landschap dat blijft veranderen en verrassen.

Vanaf zijn pensionering in september 2020 werkte Jacques bovendien mee aan een documentaire over de Biesbosch, die in november 2024 in première ging en een maand later bekroond werd als 'kristallen film' (10.000 bezoekers). De documentaire *De Biesbosch; Natuur in beweging* was lange tijd te zien bij de streamingsdienst Pathé Thuis en in 2026 wordt die vertoond bij TV Rijnmond en Omroep Brabant. Zijn horizon beperkt zich niet tot de Biesbosch en ook niet tot Nederland. Mijn gesprek met Jacques vond plaats aan de vooravond van weer een verre reis, deze keer naar Colombia, waar ongetwijfeld weer veel fraais door Jacques op de gevoelige plaat wordt vastgelegd. Net als vorig jaar in Costa Rica en eerder in Gambia, Senegal, Argentinië, Wit-Rusland, India en Georgië.

Het was een bijzondere ontmoeting met een man die zijn leven lang vogels kijkt en anderen deelgenoot maakt van zijn grote kennis van en liefde voor de natuur. Noteer vast de datum 16 november waarop Jacques voor een lezing naar Den Haag komt.

Wilt u de prachtige foto's van Jacques zien: kijk dan op www.fotoneut.nl

Inspectie ijsvogelbroedwanden

Deze winter worden de vijf recent gebouwde ijsvogelbroedwanden met behulp van een endoscopische camera gecontroleerd op broedgevallen. Ook wordt het zand in de pijpen bijgevuld. Bij het ter perse gaan van deze Wulp werden geen sporen van gebruik gevonden van de wanden in Oosterbeek, Clingendael – maar die werd pas opgeleverd in december – en die in het Molenvlietpark. We zijn benieuwd naar de resultaten van de tot nu toe meest succesvolle wand in de Stadskwekerij en die op Vredenoord op de grens van Rijswijk en Den Haag.

Het goede nieuws is dat in de omgeving van alle wanden ijsvogels zijn waargenomen. In de nestkamer van de Oosterbeek wand werd wel vogelpoep aangetroffen, maar dat was vermoedelijk van een winterkoninkje. In Voorburg wordt in februari de laatste hand gelegd aan de bouw van ijsvogelbroedwand nummer 6.

Het bouwteam - Martin van de Reep en Peter Waenink - gaat deze maand een werkvlot aanschaffen. Daarmee

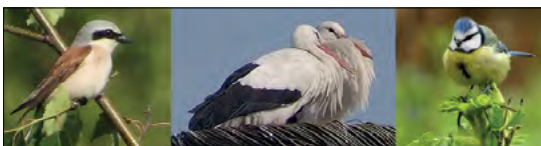

kan veilig vanaf de waterzijde worden gebouwd. Het maakt een einde aan het urenlang in waadpakken staan in koud water.

We hopen daarmee in het najaar ook op

de moeilijker locaties door te kunnen bouwen aan meer broedwanden voor ijsvogels.

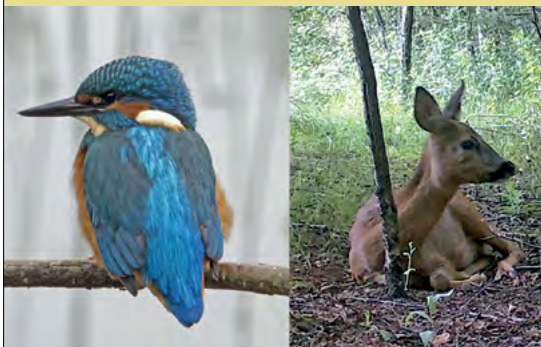
Foeke Zeilstra

'Heidehuisje' huren in Drenthe

3 huisjes met een eigen kijkhut in het Reestdal. Nico de Haan ging u voor: 'Als je niet aangestaard wordt door de Schotse Hooglanders dan word je wel begluurd vanaf de kale topjes van het struikgewas door de roodborsttapuiten.'

Nieuw is een laadpaal voor elektrische auto's. www.heidehuisje.nl 06-81525089

Het kan wél

D66 den haag

Dit is een politieke reclameboodschap in het kader van de gemeenteraadsverkiezingen. Meer informatie op politiekereclame.nl

De Bomenkapper

De Bomenkapper kapt of snoeit uw boom veilig, voor een vriendelijke prijs en met aandacht voor het dierenleven in uw tuin.

De Bomenkapper:

- kan voor u takkenrillen en houtstapels bouwen
- gebruikt alleen milieuvriendelijke brandstof en olie
- geeft ecologisch advies bij de keuze van een nieuwe boom en kan deze ook voor u planten.

Voor gratis en vrijblijvend advies over de mogelijkheden en een prijsopgave, neem contact op met

Peter Waenink
06 - 13752132
070 - 7852161

www.bomenkapper.nl

info@bomenkapper.nl

Trektellen op De Vulkaan in de jaren 50

Tekst en foto: Martin Lok

Het trektellen op de Vulkaan heeft een lange geschiedenis: voordat ik zelf als twaalfjarige in 1958 met trektellen begon werd er op De Vulkaan al geteld door Henri Wennekers. Henri was zeer ervaren en kon ons jongeren de vogelgeluiden bijbrengen. Ook had hij niet alleen een kijker maar ook De Vogelgids. Voor 1958 heette de trekpost al De Vulkaan. Op De Vulkaan werd er sinds 1958 behalve door Henri Wennekers, ook regelmatig door Fred van Olphen, Chris Hogendoorn en mijzelf geteld. Af en toe ook door Rien Beeftink en anderen. Na 1964 postten Norman D. van Swelm en Aad Andriesen er ook geregeld. Norman verhuisde daarna naar het radioduin bij Duindorp dat hij beter vond dan De Vulkaan en dat hij "Mount Bird" noemde. We hebben de aantallen echter nooit direct vergeleken. Na een paar jaar vertrok Henri Wennekers, die als geoloog in Leiden afstudeerde, naar Calgary in Canada en verdween daarmee permanent uit zicht.

Gekookte varkensstaartjes

Oorspronkelijk moesten we Freds 7 x 35 kijker delen. Onze veldgids was 'Zien is Kennen'. De Vogelgids van Kist, die toen maar liefst fl. 13,50 kostte, was de eerste jaren buiten ons bereik. In 1959 kreeg ik een eigen 8 x 40 kijker, een hele verbetering. Fred van Olphen, wiens vader een slagerij had, bracht vaak gekookte varkensstaartjes mee en het hele trekgezelschap zat dan tijdens het tellen op varkensstaartjes te knagen. Fred kreeg dan ook de bijnaam 'De jongen van de varkensstaartjes'. Later, later na zijn oprichting van Bever Zwerfsport, werd het Fred Bever. De traditie van varkensstaartjes op De Vulkaan is blijkbaar verdwenen. Telescopen bestonden nog niet in die tijd en dus moesten we ons grotere delen beperken tot wat er direct over het duin vloog.

Landelijke coördinatie

Ook was er in die tijd al landelijke coördinatie. De zeearend die we op 1 november 1958 boven de zeereep zagen was die dag al eerder gezien bij Castricum. Na 1960 werden de gegevens van verschillende trekposten gecoördineerd en gebundeld in een jaarrapport door F. Bloem te Bentveld die Secretaris Trekonderzoek was van de Vogelwerkgroep KNNV en NJN. Ook verscheen er maandelijks een gestencild verslag. Bijna dagelijks werd er geteld in Castricum, De Vulkaan, Monster, Hengelo (Ov), Bilthoven en Franeker. Ook in Wassenaar werd er vaak gepost en in mindere mate Noordwijk, Renesse, Krimpen, Papendrecht, Tilburg, Nijmegen, Arnhem, Wapenveld, Ermelo, Garderen, Zutphen, Oldeholt-pade, Terschelling, de Wieringermeer en het Zuiderhavenhoofd te Scheveningen.

Notenkraaker, gespot op 26 augustus 1968

Korte dagen

Fred en ik postten een paar jaar lang ieder om de dag en op zondag samen. We moesten dit voor schooltijd doen dus de teldagen doordeweeks waren maar kort. Ook was er in die tijd nog school op zaterdag dus alleen op zondag kon er langer geteld worden. De telgegevens van 1958-1962 heb ik op www.trektellen.nl gezet. Gezien de korte telduur per dag en het beperkte gebied dat met kleine kijkers bestreken kon worden zullen de aantallen toen lager zijn geweest dan tegenwoordig. Toch denk ik dat een paar dagrecords van mij niet snel gebroken zullen worden: bonte kraai (81 exx. op 31-10-1959), kuifleeuwerik (8 exx. op 01-10-1961) en notenkraaker (40 exx. op 07-09-1968). Ook opvallend waren de hoge aantallen ringmussen zoals 240 exx in 1.10 uur op 08-10-1959.

Samenvattend kunnen we stellen dat rond 1960 op meerdere plaatsen in het land soms bijna dagelijks de herfsttrek werd geteld en dat er tussen de verschillende posten gecommuniceerd werd via gestencilde maandverslagen.

Excursies

Kosten excursies

Deelname aan de excursies is, tenzij anders vermeld, gratis. Als je als deelnemer meerijsdt vragen we een vergoeding voor de chauffeur van € 0,10 per km per passagier. Bij de excursies staan de afstand en het te betalen bedrag. Betaling gepast contant of via een Tikkie.

Aanmelden excursies

Voor alle excursies is opgave vooraf verplicht via excursieshvb@haagsevogels.nl

Zwaarte excursies

- lichte wandeling, geen conditie vereist
- flinke wandeling, enige conditie vereist
- lange wandeling(en), conditie vereist
- zware wandeling(en), in moeilijk/ruig terrein

Kijk voor info en regels op www.haagsevogels.nl/excursies

Zaterdag 7 maart 2026

Nieuwe Dordtse Biesbosch

●●○○ Lange ochtendexcursie over goed begaanbare paden, enige conditie vereist

Sinds 2019 ligt de Nieuwe Dordtse Biesbosch tussen de stad Dordrecht en Nationaal Park de Biesbosch. Er zijn vlonderpaden en uitkijpunten en je loopt langs open water, uitgestrekte rietvelden, vochtige graslanden en bosschages waar veel vogels te vinden zijn. Naast de vele nog aanwezige wintergasten hebben we ook al kans op een vroege grutto of kemphaan.

Leiding: Anne Maljaars

Tijdstip vertrek: 08:30 uur stipt

Terugkomsttijd: rond 14:30 uur

Vertrekpunt: Parkeerplaats station Mariahoeve, zijde Voorburg (Appelgaarde)

Kosten: De totale te rijden afstand is ± 115 km, dus rond € 11,50.

Zondag 15 maart 2026

Spanderswoud (Hilversum)

●●●○ Lange ochtendexcursie, lange wandeling dus behoorlijke conditie vereist.

Het Spanderswoud is landelijk bekend vanwege het zogeheten omvormingsbeheer van productiebos naar natuurbos. Sinds 1981 mag de natuur zoveel mogelijk haar eigen gang gaan. Afgestorven bomen blijven liggen. Dit biedt schuilplaatsen aan kleine dieren, en levert ieder jaar een bonte schakering aan paddenstoelen. Het gebied heeft een uitgebreide vogelbevolking met veel echte bosvogels, zoals tuinfluiter, grote bonte specht en bosuil. Oude beuken bieden schuilgelegenheid voor verschillende soorten vleermuizen. Aan de zuidzijde zijn enkele landgoedachtige waterpartijen aanwezig. Aan de westkant is bos op stuifzandbulten aanwezig. Op de overgang naar de 's-Gravelandse buitenplaatsen liggen enkele fraaie akkers en graslanden.

Leiding: Marcel van Rooijen

Tijdstip vertrek: 08:30 uur stipt

Terugkomsttijd: rond 14:00 uur

Vertrekpunt: parkeerplaats Station Mariahoeve, zijde Voorburg (Appelgaarde)

Kosten: De totale te rijden afstand is ±150 km, dus rond € 15,-.

Zaterdag 28 maart 2026

Solleveld (Den Haag Loosduinen)

●●○○ Ochtendexcursie, enige conditie vereist

We wandelen ±4,5 km over vlak terrein, met een klein gedeelte zandpad. Via Ockenburgh en het Hyacintenbos bereiken we Solleveld en lopen we daar door bos en duin. We kunnen nu in de bossen grote bonte spechten, tjiftjaffen en goudhaantjes verwachten. Bij de grote vijver diverse watervogels misschien nog de grote zaagbek of ijsvogel. In het duin onder andere vaak de torenvalk.

Leiding: Rinie Hoekstra

Tijdstip vertrek: 08:30 uur stipt

Terugkomsttijd: rond 12:00 uur

Vertrekpunt: op Parkeerterrein Ockenburgh, voorbij het Tuin-

centrum rechtsaf, de brug over, links aan begin oprijlaan, gratis P (let op: afwijkend vertrekadres)

Kosten: ZELF ruim tevoren dagkaart €2 of €1 kopen. Bestellen: tickets.dunea.nl/nl/solleveld. Eerst het aantal, daarna de datum invullen.

Vrijdag 10 april 2026

Kraaijennest (De Lier)

◆◆◆◆ *Ochtendexcursie, enige conditie vereist*

We wandelen hier ±4 km over goed begaanbare paden. Het Kraaijennest is een klein natuur- en recreatiegebied vlakbij De Lier en bestaat uit twee plassen met strandjes, lig- en speelweiden. De zuidplas is ingericht als vogelplas voor weidevogels die in het voorjaar terugkomen van hun winterverblijven in het zuiden. De plassen worden veelvuldig gebruikt door watervogels (eenden, smienten, ganzen) en weidevogels (grutto's, tureluurs, kieviten, scholeksters).

Leiding: Rik Wessels

Tijdstip vertrek: 08:30 uur stipt

Terugkomsttijd: rond 11:30 uur

Vertrekpunt: Parkeerplaats aan het eind Van der Houckweg, 3155 RP De Lier (let op: afwijkend vertrekadres)

Kosten: geen

Zondag 12 april 2026

De Groene Jonker (Nieuwkoop)

◆◆◆◆ *Ochtendexcursie over onverharde paden, goede conditie vereist*

Voor beginnende vogelaars: we maken een wandeling door de Groene Jonker. In dit waterrijke natuurgebied met rietkragen en natte graslanden zijn veel verschillende vogelsoorten te zien. In het riet broeden onder andere karekieten, blauwborsten, baardmannen en snorren. Op de plas kunnen we verschillende eenden, lepelaars en sterns observeren. Er zijn verschillende mooie observatiepunten langs de plas. Het terrein in de Groene Jonker kan vochtig zijn, stevig (waterdicht) schoeisel kan handig zijn. De paden zijn niet overal even egaal, goed ter been zijn is een pré.

Leiding: Lianne Kusse

Tijdstip vertrek: 08:00 uur stipt (let op: vroeger dan normaal)

Terugkomsttijd: rond 12:30 uur

Verzamelpunt: Parkeerplaats station Mariahoeve, zijde Voorburg (Appelgaarde)

Kosten: De totale te rijden afstand is ±45 km, dus rond € 4,50.

Zaterdag 18 april 2026

Park Lingezen (Arnhem)

◆◆◆◆ *Dagexcursie, goed begaanbare paden, enige conditie vereist*

Park Lingezen is een nieuw landschapspark tussen Arnhem en Nijmegen waarin ook enkele mooie nieuwe natuurgebieden zijn aangelegd. Waterrijk West is een van die nieuwe natuurgebieden en een van de beste plekken om vogels te kijken in Park Lingezen. De mix van open plassen, sloten, slikrandjes en rietvelden in Waterrijk West trekt heel veel vogels aan, met name steltlopers, reigers, eenden en rietvogels. Wat opvalt is dat het rietmoeras

wordt doorkruist door talloze wandelpaden en houten vlonderpaden met uitkijkplateaus, bruggetjes en een uitzichtbult. Ideaal om rietvogels als blauwborst, rietzanger, baardman, kleine karekiet, snor en rietgors te vinden.

Leiding: Anne Maljaars

Tijdstip vertrek: 08:00 uur stipt (let op: vroeger dan normaal)

Terugkomsttijd: rond 17:00 uur

Vertrekpunt: parkeerplaats Station Mariahoeve, zijde Voorburg (Appelgaarde)

Kosten: De totale te rijden afstand is ±260 km, dus rond € 26,-.

Zaterdag 25 april 2026

Prunjepolder en Plan Tureluur (Schouwen-Duiveland)

◆◆◆◆ *Dagexcursie, diverse wandelingen dus behoorlijke conditie vereist*

We gaan weer naar de Prunjepolder, Plan Tureluur en hopen op mooie waarnemingen van ruiters en zaagbekken. Op de terugweg kijken op de Brouwersdam, met hopelijk overwinterende zeevogels: duikers en alken. De locaties zijn in deze tijd van het jaar altijd goed voor veel soorten overwinterende vogels.

Leiding: Rob Noort

Tijdstip vertrek: 08:30 uur stipt

Terugkomsttijd: rond 17:30 uur

Vertrekpunt: parkeerplaats Station Mariahoeve, zijde Voorburg (Appelgaarde)

Kosten: De totale te rijden afstand is ±170 km, dus rond € 17,-.

Zaterdag 2 mei 2026

Solleveld (Den Haag Loosduinen)

◆◆◆◆ *Ochtendexcursie, enige conditie vereist*

We wandelen ±4,5 km over vlak terrein, met een klein gedeelte zandpad. Via Ockenburgh en het Hyacintenbos bereiken we Solleveld en lopen we daar door bos en duin. We letten nu ook in de bossen op grote bonte spechten die boomholtes bezetten. Op veel plaatsen zullen de nachtegalen hun aanwezigheid laten horen. Bij de grote vijver zullen de aalscholvers domineren. In de bomen rondom wordt er gebouwd en genesteld.

Leiding: Rinie Hoekstra

Tijdstip vertrek: 08:30 uur stipt

Terugkomsttijd: rond 12:00 uur

Vertrekpunt: op Parkeerterrein Ockenburgh, voorbij het Tuincentrum rechtsaf, de brug over, links aan begin oprijlaan, gratis P (let op: afwijkend vertrekadres)

Kosten: ZELF ruim tevoren dagkaart €2 of €1 kopen. Bestellen: tickets.dunea.nl/nl/solleveld. Eerst het aantal, daarna de datum invullen.

Zondag 3 mei 2026

Broekpolder (Vlaardingen)

◆◆◆◆ *Ochtendexcursie, flinke wandeling, goede conditie vereist*

De Broekpolder bij Vlaardingen is een mooi natuurgebied met veel loofbos, wat open gebied en enkele plassen. Er komt een keur aan vogels voor. We hopen de wielewaal te horen en misschien ook te zien, hoewel dat lastig is. Daarnaast zijn er veel virtueuze zangers zoals de bosrietzanger, tuinfluiter, spotvogel, koe-

koek en nog meer. Tevens zijn er diverse steltlopers en hebben we kans op roofvogels. Het pad is deels onverhard en kan op sommige plekken modderig zijn dus pas je schoenen daar op aan.

Leiding: Wouter de Quant

Tijdstip vertrek: 08:30 uur stipt

Terugkomsttijd: rond 12:30 uur

Vertrekpunt: parkeerplaats Station Mariahoeve, zijde Voorburg (Appelgaarde)

Kosten: De totale te rijden afstand is ±50 km, dus rond € 5,-.

Zaterdag 9 mei 2026

Texel

◆◆◆◇ *Dagexcursie, diverse wandelingen over zandpaden dus behoorlijke conditie vereist.*

We gaan weer naar Texel. Dit keer in het voorjaar. Het wordt weer een prachtig rondje over het hele vogeleiland. Van 't Horntje via de Slufter naar de Schorren. Onderweg komen we langs diverse vogelgebieden. Halverwege is een koffie-/lunch-/dinerstop (op eigen kosten). Het wordt een lange dag, waarschijnlijk rond 20:00 terug bij Mariahoeve. Diverse wandelingen over zandpaden, dus goede conditie én wandelschoenen aanbevolen.

Leiding: Rob Noort

Tijdstip vertrek: 07:30 uur stipt (let op: veel vroeger dan normaal)

Terugkomsttijd: rond 20:00 uur

Vertrekpunt: parkeerplaats Station Mariahoeve, zijde Voorburg (Appelgaarde)

Kosten: De totale kosten zijn ±€ 40,- inclusief veerpont.

Zondag 10 mei 2026 (Moederdag)

Meijndel (Wassenaar)

◆◆◆◇ *Vroege ochtendexcursie, enige conditie vereist*

“In de vroege ochtend kwinkleert de nachtegaal boven alle vogels uit. Zijn lied klinkt onmiskenbaar uit het struikgewas. Hoewel hij een meester is in het verstoppen, is er ook de kans om hem te zien.” Woorden van vogelgids Ton Haase.

En ja, het zal een poëtische ochtend worden, met naast de nachtegaal de boomleeuwerik, de braamsluiper en de grasmus. We wandelen vanaf de boerderij over verharde paden ±5 km naar de Meijndelse Slag.

We zijn op tijd terug om Moederdag te vieren, maar blijven hangen op het terras van Boerderij Meijndel kan natuurlijk ook.

Leiding: Rita Mens

Tijdstip vertrek: 06:30 uur stipt (let op: veel vroeger dan normaal)

Terugkomsttijd: rond 11:00 uur

Vertrekpunt: parkeerplaats boerderij Meijndel, Meijndelseweg 36, Wassenaar (let op: afwijkend vertrekkadres)

Kosten: Geen

Zondag 17 mei 2026

Meijndel (Wassenaar)

◆◆◆◇ *Ochtendexcursie, flinke wandeling over zandpaden dus goede conditie vereist.*

Meijndel is voor veel mensen bekend terrein, maar toch kan dit gebied je nog steeds verrassen. We gaan een wandeling maken door de bossen en duinen. We gaan klimmen en weer dalen op

zandpaden. Houd daar rekening mee. Veel vogels zijn alweer terug vanuit het zuiden en laten de eerste klanken horen. Wat zullen we allemaal gaan ontdekken?

Leiding: Marcel van Rooijen

Tijdstip vertrek: 08:30 uur stipt

Terugkomsttijd: rond 12:30 uur

Vertrekpunt: parkeerplaats boerderij Meijndel, Meijndelseweg 36, Wassenaar (let op: afwijkend vertrekkadres)

Kosten: Geen

Vrijdag 22 mei 2026

Kraaiennest (De Lier)

◆◆◆◇ *Ochtendexcursie, enige conditie vereist*

We wandelen hier ±4 km over goed begaanbare paden. Het Kraaiennest is een klein natuur- en recreatiegebied vlakbij De Lier en bestaat uit twee plassen met strandjes, lig- en speelweiden. De zuidplas is ingericht als vogelpas voor weidevogels, we hopen deze keer de roerdomp ook te spotten. De plassen worden veelvuldig gebruikt door watervogels (eenden en ganzen) en weidevogels (grutto's, tureluurs, kieviten, scholeksters).

Leiding: Rik Wessels

Tijdstip vertrek: 08:30 uur stipt

Terugkomsttijd: rond 11:30 uur

Vertrekpunt: Parkeerplaats aan het eind Van der Houckweg, 3155 RP De Lier (let op: afwijkend vertrekkadres)

Kosten: geen

Zaterdag 30 mei 2026

Langeveld & De Blink (Noordwijk)

◆◆◆◇ *Dagexcursie, flinke wandeling over zandpaden dus goede conditie vereist.*

Een wandeling van circa 8 kilometer door de gebieden Langeveld en De Blink van het Zuid-Hollands Landschap en het zuidelijkste deel van de Amsterdamse Waterleidingduinen. Tijdens deze wandeling doorkruisen we verschillende duinlandschappen met een gevarieerd aanbod aan vogelsoorten. Langeveld is een gereconstrueerd duinbeekgebied met paddenpoelen, veldjes en opgaand bos. De Amsterdamse Waterleidingduinen en De Blink zijn open duinlandschappen. Ook de zeereep en mogelijk het strand komen aan bod. Halverwege zal een koffie-/lunchstop gehouden worden (op eigen kosten). Voor dit deel van de Amsterdamse Waterleidingduinen is, mits de route wordt gevolgd, tegenwoordig geen toegangkaart nodig.

Leiding: Michèl Gieskens

Tijdstip vertrek: 08:30 uur stipt

Terugkomsttijd: rond 17:00 uur

Verzamelpunt: Parkeerplaats station Mariahoeve, zijde Voorburg (Appelgaarde)

Kosten: De totale te rijden afstand is ±60 km, dus rond € 6,-.

Zondag 31 mei 2026

Starrevaart (Leidschendam)

◆◆◆◇ *Ochtendexcursie over deels onverharde paden, enige conditie vereist*

We gaan weer vogels kijken op en rond de Starrevaart. In het

voorjaar is hier genoeg te zien en horen. Vanaf de parkeerplaats maken we een wandeling om de plas waarbij we uitkijken naar verschillende vogels in de bosschage en het riet. We maken kans op spechten, rietzangers, rietgorzen en misschien zelfs baardman. In de vogelhut kunnen we rustig plaatsnemen en de aanwezige vogels op de plas observeren. We maken kans op verschillende eenden en ganzen, ijsvogel en misschien wel sperwer of roerdomp. De wandeling naar de vogelhut is kort en het pad goed begaanbaar. Stevig (waterdicht) schoeisel kan handig zijn, het kan drassig zijn rondom de plas.

Leiding: Lianne Kusse

Tijdstip vertrek: 08:30 uur stipt

Terugkomsttijd: rond 11:30 uur

Verzamelpunt: Parkeerplaats Meeslouwerweg, te bereiken via de Kniplaan (let op: afwijkend vertrekadres)

Kosten: Geen.

Vrijdag 5 juni 2026

Kraaijennest (De Lier)

◆◆◆ Ochtendexcursie, enige conditie vereist

We wandelen hier ±4 km over goed begaanbare paden. Het Kraaijennest is een klein natuur- en recreatiegebied vlakbij De Lier en bestaat uit twee plassen met strandjes, lig- en speelweiden. De zuidplas is ingericht als vogelplas voor weidevogels, we hopen op broedende steltkluten deze keer. De plassen worden veelvuldig gebruikt door watervogels (eenden en ganzen) en weidevogels (grutto's, tureluurs, Kieviten, scholeksters).

Leiding: Rik Wessels

Tijdstip vertrek: 08:30 uur stipt

Terugkomsttijd: rond 11:30 uur

Vertrekpunt: Parkeerplaats aan het eind Van der Houckweg, 3155 RP De Lier (let op: afwijkend vertrekadres)

Kosten: geen

Zaterdag 13 juni 2026

Polder De Nesse (Ouderkerk a/d IJssel)

◆◆◆ Dagexcursie, lange wandeling dus goede conditie vereist

In de Krimpenerwaard tussen Berkenwoude en de Hollandse IJssel ligt Polder De Nesse, het grootste weidevogelgebied van het Zuid-Hollands Landschap. Delen van het gebied zijn afgeplagd waardoor bloemrijke hooilanden zijn ontstaan met veel plasdras. Niet alleen de weidevogels hebben het hier naar hun zin, maar ook de zwarte stern broedt er op het krabbescheer. We gaan een wandeling van ca. 8km (4-5uur) om het gebied maken. De route gaat over veelal onverharde maar goed begaanbare wegen, kades en paden. In het gebied zelf zijn geen cafetaria of dergelijke voorzieningen. Als daar behoefte aan is kunnen we na afloop in de omgeving nog een café/restaurant bezoeken (op eigen kosten).

Leiding: Michèl Gieskens

Tijdstip vertrek: 08:30 uur stipt

Terugkomsttijd: rond 15:30 uur

Verzamelpunt: Parkeerplaats station Mariahoeve, zijde Voorburg (Appelgaarde)

Kosten: De totale te rijden afstand is ±80 km, dus rond € 8,-.

Uitnodiging

Vogelwandelingen op zondag 12 en 19 april in Clingendael en Oosterbeek

De Haagse Vogelbescherming nodigt u uit voor deelname aan onze vogelwandelingen in Clingendael en Oosterbeek. U wandelt in groepen van ca. 12 personen samen met een gids. Deelname is gratis. Graag vooraf uw naam en de wandeling van uw keus doorgeven via excursieshvb@haagsevogels.nl
U krijgt een bevestigingsmail met nadere informatie.

Zondag 12 april 2026

Vertrek om 7.00 uur en om 9.00 uur

Zondag 19 april 2026

Vertrek om 7.00 uur en om 9.00 uur

We wandelen ongeveer vijf kwartier door Clingendael en Oosterbeek. We staan stil bij de vogels die we zien en horen, bij een vogelrustgebied en nemen een kijkje bij de recent aangelegde ijsvogelbroedwand in Oosterbeek. Vertrekpunt is de hoofdingang van Clingendael aan de Wassenaarseweg. Er is een beperkt aantal kijkers te lenen. Meer weten over de Haagse Vogelbescherming? Kijk dan op www.haagsevogels.nl

Waarom zoveel fitismannetjes alleen blijven

Tekst: Wim Kooij

Een leuke vrouw ontmoeten door te fluiten lukt niet altijd, zelfs niet als je een fitis man bent. In de duinen van Meijndel blijkt maar liefst één op de drie fitismannetjes ondanks aanhoudend gezang, het hele broedseizoen single te blijven. Bioloog Herman van Oosten volgde in 2025 samen met terreinbeheerder Dunea het datingleven van deze lieflijke zangvogel. Van de 54 gevolgde mannetjes bleken er waarschijnlijk 19 ongepaard: dat is maar liefst 35%.

Het onderzoek was gebaseerd op gedrag. Mannetjes die langdurig zingen zonder alarm te slaan wanneer een waarnemer nadert, blijken geen nest of partner in de buurt te hebben. De locatie speelt daarbij een grote rol: hoe meer struiken, hoe aantrekkelijker het territorium. Toch bood ook een goede plek geen garantie op succes. Het overschot aan zingende vrijgezellen wijst op een structureel probleem. Net als bij andere vogelsoorten zoals de grutto, lijken er meer mannetjes dan vrouwtjes te zijn. Mogelijke oorzaken zijn een hogere sterfte onder vrouwelijke kuikens, bijvoorbeeld door grotere voedselbehoefte of ver-

schillen in overleving tijdens de trek uit Afrika. Omdat fitissen niet polygamisch zijn en mannetjes slechts één partner hebben, leidt een overschot aan mannetjes direct tot zingende, maar ongepaarde vrijgezellen.

Dit fenomeen kan bijdragen aan de afname van de fitispopulatie: ongepaarde mannetjes zorgen immers niet voor nageslacht. In 2026 wordt het onderzoek voortgezet om te bepalen of 2025 een uitzondering was en welke ecologische factoren – zoals voedselbeschikbaarheid en natuurbeheer – doorslaggevend zijn. Het mysterie van de zingende vrijgezellen is daarmee nog niet opgelost...

Dramatische achteloosheid HTM leidt tot verdwijnen leefomgeving van de huismussenkolonie bij Den Haag Centraal

Moedwil of misverstand?

Tekst: Wim Kooij

In de augustus-Wulp konden we nog melding maken van een succesverhaal. Bij Den Haag Centraal werd een aantal perrons uitgebreid. Martin van de Reep en Frederike Bloemers hebben zich enorm ingezet voor het behoud van de 130 m lange, met klimop begroeide heg langs perron 1. De huismussenkolonie kon opgelucht ademen. Het enthousiasme van Martin en Frederike werkte aanstekelijk. De betrokkenen bij ProRail wilden voor de opgewekte kwetteraars extra faciliterende maatregelen treffen. Op 11 juli 2025 werden er nog 32 huismussen geteld, waarvan bijna de helft jongen. Iedereen was blij met dit schoolvoorbeeld van hoe door goede samenwerking in een dichtbebouwde stad leefbare zones voor huismussen kunnen worden behouden.

Moedwil of misverstand?

Helaas kreeg dit goede verhaal eind 2025 een onverwachte wending. Door onoplettendheid van de HTM is de haag niet uitgebreid, maar volledig gerooid! ProRail plaatste nog wel een noodheg, maar deze had minder dan een kwart van de lengte van de oorspronkelijke hederahag en was nauwelijks uitgegroeid.

Reactie HVB en AVN

De achteloze omgang met de leefomgeving van een Rode Lijst-soort leidde tot grote verontwaardiging binnen het bestuur van zowel de HVB als de AVN. Een bezorgd telefoontje richting wethouder Barker volgde. Ook besloten ze publiekelijk de kat de bel aan te binden en brachten een persbericht uit dat leidde tot een interview op locatie door Radio West en een artikel in AD-Haagsche Courant. In een bezorgde brief richtten de samenwerkende natuurorganisaties zich vervolgens tot de in de gemeenteraad vertegenwoordigde partijen. Eind januari 2026 ging een 'handhavingsverzoek binnen twee weken wegens illegale kap' uit naar de Omgevingsdienst Zuid Holland Zuid.

Sprankje hoop

Een positief bericht kwam uit de Amstelstraat die niet ver van de 'plaats delict' ligt. Daar was een belangrijke kwetterplaats verdwenen toen ook daar een haag drastisch was gesnoeid. Deze plek is inmiddels (her)ontdekt door een zestal huismussen die daar op 13 januari uitbundig aan het kwetteren waren. Vooralsnog werden alleen mannetjes waargenomen, maar recent zijn er twee vrouwtjes gezien. Hoop doet leven!

30 jaar oude broedplaats huismussen vernietigd

Een 130 m lange heg op Den Haag Centraal is tot ontsteltenis van de AVN en de Haagse Vogelbescherming met de grond gelijk gemaakt. De lange heg langs perron 1 bood al ruim 30 jaar onderdak aan een huismussenkolonie. De heg is recent in opdracht van vervoersmaatschappij HTM weggehaald. De daarvoor benodigde vergunning ontbrak.

'Onbegrijpelijk en onacceptabel' is de reactie van Foeke Zeilstra, voorzitter van de Haagse Vogelbescherming (HVB). 'Een bedrijf als HTM hoort te weten dat de huismus al jaren op de Rode Lijst van meest bedreigde broedvogels staat. De huismus en zijn leefomgeving zijn daardoor extra beschermd. Het is een soort die het in de steden moeilijk heeft. In en rond de nu verdwenen beuken- en hederahag leefde een kolonie van zo'n 26 mussen. Die is nu verdwenen. Weer een stap naar een versteende stad. Als steeds meer groen verdwijnt gaat dat ten koste van de biodiversiteit en de leefbaarheid. We moeten juist streven naar een groenere stad.'

Ook Dick Ooms, voorzitter van de Algemene Vereniging voor Natuurbescherming Den Haag (AVN) is verontwaardigd. 'Samen met de HVB hebben we vorig jaar overlegd over het te verlengen perron 1 met BAM, NS en ProRail. Er is toen afgesproken dat de hekwerken en heggen zouden blijven staan! Van ProRail hoorden we recent dat ze niet gekend zijn in het HTM-voornemen de heg te verwijderen. Vreemd want de heg stond op hun terrein! Deze oude heg bood voedsel en schuilgelegenheid aan vogels en insecten. Het is een schande dat die bijna achteloos in een dag is gesloopt. Een nieuw aan te planten heg heeft zeker een jaar of zes, zeven nodig om uit te groeien tot iets wat lijkt op de verdwenen oude heg. Zo'n heg vervang je niet zomaar.'

Terug planten

Toch is het onmiddellijk terug planten van de oorspronkelijke heg wat de samenwerkende natuurorganisaties – HVB en AVN - van HTM eisen. De kap is in strijd met de natuurwetgeving uit de Omgevingswet en was niet vergund. Beide organisaties hebben hun verontwaardiging over de gang van zaken ook kenbaar gemaakt aan de Gemeente Den Haag. Den Haag, 20 januari 2026

Noot voor de redactie

Bij vragen kunt u contact opnemen met Foeke Zeilstra, voorzitter HVB via 06 53 148 994. Foto's AVN-HVB zijn vrij van rechten te gebruiken.

Vogelopvang De Wulp

.....

Sharon Lexmond

Noordse stormvogel

Hollen of stilstaan

De winter is op onze opvang vaak een periode van hollen of stilstaan. Als het niet stormt of als het heel koud is komen er vaak maar weinig patiënten binnen. Als het wél stormt, of erg koud is komen er soms zomaar 20 dieren op een dag binnen. Futen die op de weg landen, aangereden meerkoeten die op het warmere wegdek gaan zitten, reigers met honger, snippen die tegen ramen aanvliegen etc. Om een beeld te geven: van 1 tot 15 januari 2025 kregen we 111 dieren binnen. In dezelfde periode van dit jaar waren dat er al 226! Een verdubbeling dus. Sneeuw en storm zorgden voor een grotere toestroom van dieren die onze hulp goed konden gebruiken. Warmtelampen en couveuses draaiden overuren om de verkleumde of vermagerde dieren er weer bovenop te krijgen. En de regenwormen waren bijna niet aan te slepen om alle houtsnippenmaagjes tijdens hun herstel goed gevuld te houden. Ook enkele watersnippen deden onze opvang aan. Eén van de snippen had een gebroken bovensnavel. Normaal gesproken kan door deze soort - als er sprake is van een snavelbreuk - de snavel niet goed

meer worden gebruikt en dat is een reden voor euthanasie. Deze patiënt was gelukkig een uitzondering op de regel. Hij at goed, kwam aan en nadat de sneeuw verdween en zijn snavel weer sterk was, mocht hij los!

Eind oktober kwam storm Benjamin met windkracht 9 aan land en in de week die volgde zijn meer dan 100 levende vogels met olie aangespoeld op het noordelijke deel van onze kust. Vooral in Noord-Holland en op de Waddeneilanden. In iedere opvang langs de kust kwamen vogels binnen, behalve bij ons! Een raadsel... Vorig jaar hadden we een periode waarin in korte tijd 40 zeekoeten besmeurd met parafine-achtige substantie bij ons werden binnengebracht. Omdat wij niet voldoende capaciteit hadden om alle vogels volledig te behandelen en te laten herstellen werd er via ons SON-respons netwerk een beroep gedaan op onze collega's van VOC Oostende. Onze vogels zijn na stabilisatie naar Oostende vervoerd vanwaaruit zij, volledig gerevalideerd en schoon, zijn vrijgelaten. Omdat de vervuiling dit keer in het

houtsnip

watersnip

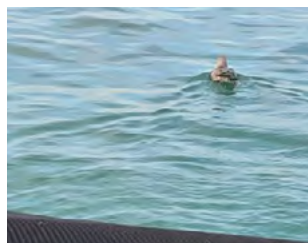
Besmeurde zeekoet

noorden van Nederland speelde en het te veel vogels betrof voor de Noord-Hollandse opvangcentra werd gekozen om alle vogels onder één dak te brengen. Dat werd de wildopvang in Ureterp. Vanwege het grote aantal vogels kwamen vanuit verschillende opvangen getrainde mensen helpen met het verzorgen en wassen van de besmeurde vogels.

Enkele vogels spoelden aan in de regio Leiden of kwamen later nog bij Krommenie. Die vogels zijn voor verdere revalidatie bij ons gebracht. Zo werd het weer eens heel duidelijk hoe belangrijk het is om onderdeel te zijn van een stabiel netwerk. Om even bij de zeevogels te blijven: begin januari kregen we in korte tijd nog drie noordse stormvogels binnen waarvan er twee een vishaak in de enkel hadden. Helaas kregen ze allen complicaties en hebben we moeten besluiten hen in te laten slapen. Dat is toch altijd rot.

Kort daarop kregen we via Ecomare een Noordse stormvogel binnen. Een heel knappe noordelijke variant! Erg donker van kleur. Hem hebben we schoon, gezond en wel weer terug op zee kunnen uitzetten samen met de bemanning van de Koninklijke Nederlandse Reddings Maatschappij.

Met dank aan de KNRM!

Ontmoeting met een Brileidereend in 1993

Ons lid Martin Lok kreeg te horen dat onze Vogelopvang zich heeft ontfermd over de Brileidereend. Het triggerde een herinnering aan een ontmoeting met deze vogel ruim 30 jaar geleden. Hij schreef er het volgende over aan de medewerkers van De Wulp.

Besten,

Ik begrijp dat jullie de Brileidereend van Texel onder jullie hoede hebben genomen. Geweldig!

In het wild was en is deze vogel niet gemakkelijk waar te nemen. Zelf heb ik hem in 1993 op grote afstand gezien op Sint Lawrence Island in de Beringstraat voor de kust van Siberië. Het was niet eenvoudig daar te komen. Een paar jaar voor mijn bezoek was een vliegtuig van Wien Air Alaska bij de landing door slechte navigatie in de dichte wolken tegen een berg gevlogen. Toen ik met ze vloog had men daar een goede oplossing voor gevonden: zodra het zes-persoons vliegtuigje boven de landingstrip was aangekomen belde een lokale eskimovrouw door dat ze het vliegtuig hoorde. De piloot dook dan door het laaghangende wolkendek naar beneden en wist vervolgens op zicht te landen...

Toen in 2025 de Brileider op Texel zat was dat natuurlijk een buitenkansje om hem van dichtbij te zien. Hierbij een paar foto's die ik toen nam.

Bijzonder is dat de vogel nu in plaats van op 15.000 km hier vandaan nu bij jullie – op 1 km van mijn huis! – in de Vogelopvang zit. Ik hoop dat het goed met hem gaat.

Met hartelijke groet,

Martin

Veld waarnemingen

.....

Tekst: Wim Kooij

Foto's: Adri de Groot en
Judith van Wijk

november | januari

humes bladkoning

Piepkleine groene vogeltjes

Het komt niet zo gek vaak voor dat een zeldzame soort maandenlang op precies dezelfde plaats blijft zitten, maar zo nu en dan gebeurt het toch. Een cadeautje voor de geduldige vogelaar, die mits hij op die plek iets langer om zich heen kijkt, vrijwel zeker een ontmoeting met de betreffende vogel tegemoet kan zien. Dit gebeurde de afgelopen maanden met de *humes bladkoning*. Vanaf 5 december is langs de Copernicuslaan in het Valkenboskwartier een exemplaar van deze goudhaanachtige vogel vrijwel dagelijks waargenomen. Zoals dat gaat de eerste dagen door heel veel waarnemers, waarna de belangstelling op enig moment toch wat wegebt. Er waren ook waarnemingen van deze ooit uiterst zeldzame verschijning in de Bosjes van Poot en in Meijendel, vooral de Ganzenhoek. De 'gewone' *bladkoning* wordt gaandeweg een gewone verschijning in het najaar, al lijken de hoge aantallen van voorgaande jaren nu niet te zijn bereikt. Na 8 november (toen eentje in episch centrum Ganzenhoek) zijn ze in de Haagse regio niet meer aangetroffen, met uitzondering van een exemplaar op 25 november in

Rijswijk. Ook de *Pallas' boszanger*, eveneens sterk verwant, werd gesignaleerd op 28 december. Het blijven lastige soorten, zelf ben ik meermaals de mist in gegaan. De *bladkoning* is groener, groter en zingt een aflopende, melancholische melodie. *Humes bladkoning* lijkt sterk op de *bladkoning*, maar is grijzer, heeft minder geel en een scherpere, stijgende roep. De *Pallas' boszanger* is kleiner, contrastrijk geel-zwart getekend en roept een kort, hoog "tsie-wiet".

Om nog even bij deze soortgroep te blijven, naarmate de tijd vorderde was er een toenemend aantal meldingen van de *goudhaan*. Zeker toen de kou inzette dook hij ook steeds vaker op in stadstuinen, veelal samen met meesachtigen. Dagelijks waren er ook waarnemingen van *vuurgoudhanen*, vooral in de binnenduïnbossen, maar soms ook uit stadstuinen en tevens uit de Meeslouwerpolder, waar gedurende enkele dagen in december 3 exemplaren werden gezien. Ook in Sorghvliet zat in die periode enkele dagen een drietal exemplaren tezamen, maar meestal zijn ze nogal op zichzelf en gaat het om een enkel of hooguit 2 exemplaren.

Andere kleine vogels

Op 4 november werd in de Ganzenhoek een *bruine boszanger* vastgesteld. Enkele dagen later, op 8 en 9 november, leek er haast sprake van een influx: in de Nieuwe Driemanspolder maakten vele tientallen waarnemers melding van deze soort. Op 8 november werd daarnaast een exemplaar gezien in Meijndel, gevolgd door een waarneming op 9 november in het Westduinpark. Op 13 november dook hier opnieuw een bruine boszanger op, die al roepend over het doorgaande pad richting de Egelopvang vloog.

Ook de *Siberische tijftjaf* liet zich op meerdere momenten zien. De eerste waarneming dateert van 4 november in Solleveld, gevolgd door exemplaren op 16 en 22 november in Meijndel. Later in het seizoen werden opnieuw vogels vastgesteld op 13 en 26 december bij Lentevreugd. Ook uit rillig Rusland, de *Siberische boompieper*. Deze werd op 6 november gevangen en geringd op het Ringstation; een tweede exemplaar werd bij de Vulkaan waargenomen op 3 december. De *grote pieper* liet zich opvallend vaak zien en horen. Op 7 november werd de soort op drie verschillende momenten en locaties in Meijndel gesignaleerd. Daarna volgden waarnemingen op 11 en 12 november, opnieuw op 21 december en tenslotte nog op 7 januari, steeds in de omgeving van de Vulkaan.

De tegenwoordig in de Randstad uiterst zeldzame *geelgors* werd op meerdere plekken aangetroffen. Op 2 november vloog een exemplaar over de Ganzenhoek, gevolgd door een waarneming op 11 november boven Meijndel en op 13 november langs de Vulkaan. Op 11 november werd bovendien een *dwerggors* gehoord in de Kikkervallei, roepend en overvliegend in zuidoostelijke richting.

De *Europese kanarie* liet zich op 12 november zien bij de Vulkaan, na een eerdere waarneming op 5 november elders in het Westduinpark. Later in het seizoen, op 23 december,

Europese kanarie

werd de soort opnieuw vastgesteld in de Helmduinen.

Als onze eigen gierzwaluw alweer maanden vertrokken is worden tegenwoordig begin november jaarlijks langs onze kuststrook wel 1 of meer *vale gierzwaluwen* gezien. Dit jaar was het op 11 november raak in de Kleine Pan in Meijndel. Dezelfde waarnemer zag anderhalf uur later de nog zeldzamere *rotszwaluw* vanaf de Prinsenbergen en kwalificeerde deze samenloop op waarneming.nl terecht ook als 'bizar'. De in onze omgeving sterk achteruitgaande *goudvink* liet zich in de sneeuwweek begin januari bewonderen in het Haagse Bos. Een prachtig en tegelijk toepasselijk tafereel voor deze soort, die juist tijdens koude perioden vaker opduikt in het stedelijk groen. Met zijn rustige aanwezigheid en opvallende kleuren is de goudvink al lang een geliefde wintervogel, die in de loop der jaren menige 'witte kerstkaart' heeft opgesierd. Juist tegen een decor van sneeuw en kale bomen komt zijn verschijning volledig tot zijn recht en herinnert hij aan die echte winters die steeds zeldzamer worden.

Zee- en watervogels

Op 4 november zwom een opvallend in het geheel niet-schuwe *kleine alk* alleen in het water van een afgesloten terrein in het Sparregat. Een week later werd mogelijk hetzelfde individu overvliegend waargenomen vanaf de Vulkaan. Langs het strand bij Meijndel vloog op 12 november een *ijsduiker* voorbij. De kust passerende *parelduikers* zijn gemeld op 2, 8 en 12 november, 3 december en 11 en 14 januari. Dat valt in het niet bij het aantal *roodkeelduikers* dat

goudvink

bronskopeend

werd gemeld, met een enorme uitschieter op 11 januari toen maar liefst 862 exemplaren werden geteld op de Vulkaan. De *bronskopeend*, die enige tijd in de Nieuwe Driemanspolder verbleef, werd daar op 9 november voor het laatst gezien. De *rosse franjepoot* was aanwezig bij het Zuidelijk Havenhoofd op 1, 2 en 3 november, en verscheen daar opnieuw op 2 december. Een *kuifaalscholver* werd op 16 november in de Buitenhaven door meerdere waarnemers gezien. Op 18 november en 3 december dook dezelfde soort opnieuw op bij het Zuidelijk Havenhoofd, beide keren waargenomen door Reinder de Boer. Bij het Noordelijk Havenhoofd werd op 21 december een *ijseend* genoteerd.

rosse franjepoot

Een bijzondere vondst werd gedaan op 22 december bij Ter Heijde. Met enige regelmaat spoelen restanten van de tot de verbeelding sprekende maar helaas uitgestorven *reuzenalk* aan; ook op deze dag werd een schedel aangetroffen. Op 11 en 12 december verbleef een *zwarte ibis* in de Starrevaartplas. Op deze laatste dag vloog de vogel niet ver van de hut op en verdween vervolgens zuidwaarts. Op 5 januari speelde zich in het Sparregat een spectaculair tafereel af, toen een *grote burgemeester* werd aangevallen door een juveniele vrouwtjes *havik*. Na ongeveer twee minuten van intensief gevecht bleef de *burgemeester* ongedeerd, zat nog enige tijd ter plaatse en vertrok daarna richting het westen. Op 10 januari werd opnieuw een *grote burgemeester* gezien, ditmaal vliegend langs het Zuidelijk Havenhoofd. Indrukwekkend en wat mij betreft ook wel jaloersmakend is de op 11 januari verblijvende *zwarte zeekoet* bij de punt van het Zuidelijk Havenhoofd. Het betrof een actief duikend exemplaar en het was pas de vierde keer – en de eerste sinds 1990 – dat een langdurig verblijvend individu van deze soort in het gebied werd vastgesteld.

raaf

Kraaien, spechten en kiekendieven

Hoewel we 's winters al decennialang geen *bonte kraaien* meer zien bij stranden en vuilnisbelten worden we al enkele jaren verblijd met de Duinoordse bonte kraai die nota bene jaarrond aanwezig is. Maar ook aan de noordkant van Wassenaar bij de Ruigelaanse en Zonneveldpolder is deze winter nu al langere tijd een exemplaar present. Met enige regelmaat is ook nu weer de *raaf* waargenomen in vooral de Horsten en de Veenzijdse Polder.

Het vrouwtje *zwarte specht* opereert nog steeds solo. Waar ze eerder een beetje heen en weer pendelde tussen Meijndel en de Ganzenhoek is de Ganzenhoek – evenals de Meeuwenhoek – nog steeds in beeld maar wordt de vogel ook vaker waargenomen in Rijksdorp. Van de *kleine bonte specht* veel waarnemingen in juist dezelfde gebieden en verder nogal wat meldingen uit de vallei Meijndel en de Waalsdorpervlakte.

Op 10 december trok een *steppekiekendief* in zuidelijke richting over langs onze duinen en werd door meerdere waarnemers op verschillende plekken gezien. Opmerkelijk is dat de *blauwe kiekendief* in de winter steeds minder wordt waargenomen in onze regio. Er zijn in tweeëneenhalve maand maar acht waarnemingen gemeld, veelal bij Lentevreugd of de Vulkaan.

“Ijsvogels en andere “ijs”vogels

Toepasselijk was dat op de ijskoude 11 januari Gerjon Gelling zowel een *ijsduiker* als (wederom) een *ijseend* waarnam vanaf de Vulkaan. En dan de *ijsvogel*. Ondanks de vondst van meerdere exemplaren die de geest hebben gegeven lijkt de soort de eerste vorstperiode redelijk te hebben doorstaan. In de Horsten werden medio januari op meerdere dagen 5 of 6 exemplaren waargenomen. Ook in het Haagse Bos, Arendsdorp, Nieuwe Scheveningse Bosjes, bij de Koekamp, in Rust en Vreugd en Marlot, om maar enkele gebieden te noemen, werden survivors gemeld.

kleine bonte specht

ijsvogel

R!NG FOTOFOCUS.nl

DE VERREKIJKERSPECIALIST VAN DEN HAAG

SWAROVSKI
OPTIK

Swarovski ATX | STX | BTX

"De beste modulaire telescoop ooit!"

Alles op voorraad en demonstratie-klaar!

opticron

Thomsonlaan 96 | 2565 JE | Den Haag | 070-3638398 | denhaag@ringfotofocus.nl

Vier vroege vogelwandelingen in het Westduinpark

Woensdagen 1 april, 8 april, 15 april en 22 april

Ervaren gidsen laten groepen (beginnende) vogelaars kennis maken met de broedvogels van het duingebied en hun zang. Iedere woensdag wordt dezelfde route gelopen en zullen er steeds meer uit hun overwinteringsgebieden teruggekeerde vogels en hun geluiden bij komen. Er is een aantal vogelkenners aanwezig waardoor ook de deelnemers achter in de groep niets hoeven te missen. Opgave vooraf is niet nodig. Iedereen kan mee en vooral beginnende vogelaars zijn van harte welkom! Honden – hoe lief ook – niet.

Leiding: Anne Maljaars, Lianne Kusse en Rita Mens

Verzamelpunt: ingang Westduinpark op de hoek van de Laan van Poot – Fuitlaan in Den Haag.

Tijdstip: van 06:30 tot 08:00 uur

MUS-tellers gevraagd voor Leidschenveen / Ypenburg

Het stadsdeel Leidschenveen / Ypenburg telt zeven postcodegebieden die in aanmerking komen om voor het project Meetnet Urbane soorten (MUS) te tellen. In 2025 hadden slechts drie gebieden een teller. Daarom hierbij een oproep aan leden van de Haagse Vogelbescherming die in dit stadsdeel woonachtig zijn of op een andere manier een binding ermee hebben, zich aan te melden voor het MUS-project.

De volgende vier postcodegebieden zijn vacant:

- 2491 Leidschenveen west
- 2492 Leidschenveen
- 2495 Westvlietweg
- 2497 Ypenburg singels / waterwijk

Voor MUS tellen is leuk, nuttig en kost weinig tijd. Het is het meest eenvoudige telproject van Sovon! Je hoeft alleen de meest algemene stadsvogels te kennen en maar drie keer per jaar te tellen op vooraf uitgezette telpunten: twee maal bij zonsopgang en één keer in de avonduren. Bij de avondtelling gaat het vooral om de gierzwaluw. Op elk telpunt tel je gedurende 5 minuten alle vogels die je hoort of ziet. De gegevens kunnen op de website van Sovon worden ingevoerd en er is ook een speciale app beschikbaar (<https://sovon.nl/tellen/avimap>) waarmee je op locatie de gegevens kan invoeren.

Op <https://www.sovon.nl/nl/MUS> vind je verder alle informatie over het MUS-project.

Aanmelden kan per e-mail bij ondergetekende (tloorij@xs4all.nl).

Tom Loorij

Verenigingswinkel de Wulp

Zie voor het meest actuele assortiment www.vogelopvangdewulp.nl

Raamstickers wit en zwart 3 stuks € **5,00**

Serviesgoed met vogelafbeeldingen vanaf € **4,50**

Vogelparaplu € **10,00**

Voersystemen (diverse soorten) v.a. _____ € 12,50
Raamstickers wit en zwart - 3 stuks voor _____ € 5,00
Vogelkaarten v.a. _____ € 1,50
Drinkfles _____ € 6,50
Haags dierenkwartet _____ € 10,00
Vogeltas _____ € 5,00
Vogelsleutelhanger (diverse maten) v.a. _____ € 6,50
Diverse wintervoerartikelen v.a. _____ € 2,50

Finn-stick (verrekijker handstatiefje) _____ € 25,00
Glasblok met vogelsilhouet _____ € 7,50
Aluminium plaatje voor mezenestkast _____ € 2,00

Veel modellen duurzame nestkasten, egelhuizen en fauna-trappen (jaarrond).

Informatie: www.haagsevogels.nl
Bestellen: info@haagsevogels.nl

Vogelopvang De Wulp | De winkel is geopend op de 1e zondagmiddag van het kwartaal tijdens de open middag van de vogelopvang van 13.00 tot 16.00 uur. Zie voor data van de open middagen www.vogelopvangdewulp.nl

Heliotrooplaan 15 | 2555 MA Den Haag | Telefoon: 070 - 323 15 68 | IBAN: NL83 INGB 0005 0926 75 t.n.v. Vogelasiel De Wulp | E-mail: info@vogelopvangdewulp.nl | Website: www.vogelopvangdewulp.nl | [Facebook](https://www.facebook.com/vogelopvangdewulp) /vogelopvangdewulp [Instagram](https://www.instagram.com/dewulp) /dewulp

CONTACT De Wulp

Bestuur

Foeke Zeilstra voorzitter
Jeroen Melcherts secretaris
Rob de Jong penningmeester
Frits IJzendoorn lid
John Woudstra lid

Correspondentieadres bestuur

Heliotrooplaan 15, 2555 MA Den Haag
E-mail: info@haagsevogels.nl
Algemeen bankrekeningnummer
IBAN: NL12 INGB 0003 5861 85
Functionaris privacybescherming
Jeroen Melcherts

Ledenadministratie

Aanmelden nieuwe leden, adreswijzigingen en contributiebetaling kunt u terecht bij de ledenadministratie:
Rob de Jong tel. 070 - 352 29 40
e-mail: hvbledenadm@gmail.com

Contributie

Volwassenen min. € 17,50 p.j.
Gezinsleden € 7,- p.j.
jeugdleden tot 18 jaar gratis;
lidmaatschap voor het leven:
min. € 300,-

Betaling op:

IBAN NL49 INGB 0000 2752 00
t.n.v. Haagse Vogelbescherming.

Commissie Excursies en Lezingen (CEL)

Voor informatie: Ernie Kraal
tel. 06 - 42 83 42 51 of
Lianne Kusse, tel. 06 - 25 05 49 76
E-mail: excursieshvb@haagsevogels.nl

Commissie Veldwerk

Contactpersoon:
Boudewijn Schreiner, tel. 06 19 77 88 93

Haagse Vogelbescherming digitaal

E-mail: info@haagsevogels.nl
www.haagsevogels.nl
www.vogelopvangdewulp.nl
[/HaagseVogels](https://www.facebook.com/HaagseVogels)
[/vogelopvangdewulp](https://www.facebook.com/vogelopvangdewulp)
[/haagsevogels](https://www.instagram.com/haagsevogels)
[/vogelopvangdewulp](https://www.instagram.com/vogelopvangdewulp)
Bluesky: [@haagsevogels.bsky.social](https://bsky.app/profile/haagsevogels.bsky.social)
tel. 070 - 323 15 68

Alarmnummers Milieuzaken

Voor spoedeisende zaken als kappen en snoeiwerkzaamheden in de broedtijd

Omgevingswet:
0888 333 555 (24/7)

Den Haag noord: Adri Remeus,
tel: 06 - 53 42 56 02

Den Haag zuidwest: Ruud van der
Waard, tel: 06 - 47 46 01 59

Leidschendam-Voorburg: Martin van
der Reep, tel: 06 - 54 75 89 50

Colofon

De Wulp is een kwartaaluitgave van de Haagse Vogelbescherming.

Fotografie

Adri de Groot, Tom Loorij, Boudewijn Schreiner, Vogelopvang De Wulp, Judith van Wijk, Caroline Walta, Foeke Zeilstra e.a.

Foto's

Wat betreft ingezonden foto's geldt het volgende. De keus van foto's ligt bij de redactie. De kwaliteit en de beschikbare ruimte bepalen of ze wel of niet worden geplaatst. Incidenteel zullen foto's worden bijgesneden. Foto's met toevoegingen in de foto zoals namen, copyright-tekens e.d. worden niet geplaatst. De namen van de fotografen worden in het colofon vermeld.

Kopij

Inleveren artikelen voor De Wulp zo spoedig mogelijk, maar uiterlijk op 15 april 2026.

Redactie

Foeke Zeilstra
Judith van Wijk
Leonie Jansen
Loes Loorij (corrector)
E-mail: dewulp@gmail.com

De redactie behoudt zich het recht voor ingezonden artikelen te redigeren, in te korten of niet te plaatsen. Auteurs zijn verantwoordelijk voor de inhoud van hun bijdragen. Publicatie betekent niet dat de daarin vermelde meningen het inzicht van de redactie of van de vereniging weergeven.

Vormgeving en druk

Pasmans Drukkerij Den Haag
Oplage: 1100 exemplaren
Papier: Chloor- en zuurvrij FSC-gecertificeerd papier.

Schenken of nalaten aan de Haagse Vogelbescherming

De Haagse Vogelbescherming ontvangt op generlei wijze subsidie voor haar werk en is dus afhankelijk van de contributies en giften van haar leden. Als u van mening bent dat ons werk voor de opvang van vogels waardevol is, dan vragen wij u ons financieel te ondersteunen.

U kunt dat doen door een (periodieke) schenking of door de Haagse Vogelbescherming in uw testament op te nemen.

De HVB is een non-profit organisatie met ANBI-status. Dat wil zeggen dat giften en legaten doorgaans aftrekbaar zijn voor de belasting. Uitgebreide informatie over schenkingen vindt u op onze website: www.haagsevogels.nl onder het kopje Schenken bij Vereniging.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met onze penningmeester, de heer Rob de Jong (telefoon 070 - 352 2940); hij helpt u graag.

Op wie zouden vogels stemmen?

PARTIJ VOOR DE DIEREN

Waarom?

Dankzij de Partij voor de Dieren komen er:

1. 20 voetbalvelden aan nieuwe natuur in de Vlietzone voor blauwborsten
2. meer bomen in versteende wijken voor merels
3. rustpunten in de grachten voor eendenkuikens
4. oude populieren die mogen blijven staan voor boomvalken
5. struiken en bomen op de voormalige ADS-velden in Loosduinen voor nachtegalen

De afgelopen jaren hebben wij het verschil gemaakt voor mens en dier. Maar we zijn er nog niet. Den Haag kan groener en diervriendelijker!

Kies daarom 18 maart Partij voor de Dieren.

NATUURLIJK.

